

RAZVOJ TURIZMA U PARKU PRIRODE PAPUK

Soldo, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:592046>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

LUKA SOLDO

RAZVOJ TURIZMA U PARKU PRIRODE PAPUK

Završni rad

Pula, srpanj 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

LUKA SOLD

RAZVOJ TURIZMA U PARKU PRIRODE PAPUK

Završni rad

JMBAG: 0303081300

Luka Soldo, redoviti student

Studijski smjer: turizam, redoviti student

Predmet: Ekonomija doživljaja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Turizam

Mentor: prof. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, srpanj 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Luka Soldo, kandidat za prvostupnika ekonomije, smjera turizam, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 5. srpanj 2021. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, **Luka Soldo**, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „**RAZVOJ TURIZMA U PARKU PRIRODE PAPUK**“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 5. srpanj 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. DETERMINANTE PLANINARSKOG TURIZMA KAO SELEKTIVNOG OBLIKA	3
2.1. Teorijsko poimanje selektivnih oblika turizma	3
2.2. Determinante planinarenja kao oblika turizma	4
2.3. Planinarska turistička infrastruktura.....	6
3. RAZVOJ PLANINARSKOG TURIZMA U POŽEŠKO – SLAVONSKOJ ŽUPANIJI..	9
3.1. Turistička ponuda planinarenja u Hrvatskoj.....	9
3.2. Geografsko – ekonomska obilježja Požeško – Slavonske županije.....	11
3.3. Razvojna obilježja turizma Požeško – Slavonske županije.....	12
3.4. Potencijali planinarskog turizma Požeško – Slavonske županije	14
4. TURISTIČKI POTENCIJALI I PERSPEKTIVE RAZVOJA PARKA PRIRODE PAPUK.....	16
4.1. Obilježja parka prirode Papuk	16
4.2. Aktualnost planinarske infrastrukture parka.....	18
4.3. Statistika turističkog prometa parka i okolice	2
4.4. Buduće perspektive razvoja planinarskog turizma u parku prirode Papuk	5
5. ZAKLJUČAK	6
LITERATURA.....	7

1. UVOD

U Hrvatskoj je danas sve prisutnija potražnja za avanturizmom i aktivnim odmorom u kontinentalnom dijelu Hrvatske. U tom smislu se kao značajno razvojni selektivni oblik turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj javlja planinarski turizam koji ima obilježja kompleksne planinarske infrastrukture i rastuće potražnje za planinarstvom. Hrvatska obiluje planinarskim područjem, planinama, visoravnima i šumama, koji predstavljaju izvrstan potencijal za razvoj turizma. Osim toga, turisti često žele posjećivati zaštićena područja zemlje jer znaju da ista nude prirodno atraktivne ljepote krajobraza i bio raznolikosti. Spojem ovih dvaju turističkih resursa, planinarskog krajolika i infrastrukture te zaštićenih područja, javlja se izvrsna prilika za implementacijom planinarskog turizma u turističke svrhe.

Park Prirode Papuk je značajno prirodno područje podložno zaštiti Republike Hrvatske i UNESCO – a, a s obzirom da obiluje resursima planinskog područja, u mogućnosti je ponuditi turistima integrirani turistički proizvod planinarskog turizma. Stoga je Uprava Parka prepoznala bogatstvo prirodnih potencijala u parku te je selektivno pristupila implementaciji razvoja planinarskog turizma u parku prirode Papuk kao elementu uspješne perspektive razvoja turizma ovog parka.

Cilj je ovoga završnog rada prikazati turističke potencijale i perspektive razvoja planinarskog turizma u parku prirode Papuk. Svrha rada jest ukazati na važnost razvoja planinarskog turizma u parku prirode Papuk kao perspektivnog selektivnog oblika koji će doprinijeti rastu potražnje za posjetom ovom parku prirode.

Struktura završnog rada sačinjena je od pet sastavnih poglavlja. U uvodu je data uvodna riječ teme, cilj i svrha rada, struktura rada sa znanstvene metode istraživanja. U drugom dijelu su opisane determinante planinarskog turizma kao selektivnog oblika s teorijskim poimanjem istoga, planinarenjem kao izvorom oblika ovog turizma te prikazom planinarske turističke infrastrukture. U trećem dijelu opisan je razvoj planinarskog turizma u Požeško – slavonskoj županiji s prikazom ponude planinarenja u Hrvatskoj, geografsko – ekonomskim obilježjima županije, razvojnim obilježjima njezina turizma te potencijalima za razvoj planinarskog turizma u Požeško – slavonskoj županiji (u daljnjem tekstu PSŽ). U četvrtom dijelu opisani su turistički potencijali i perspektive razvoja turizma parka prirode Papuk sa aktualnošću planinarske

infrastrukture, statistikom turističkog prometa parka i okolice te prikazom budućih perspektiva razvoja planinarskog turizma na Papuku. U zaključku je data završna misao autora o istraženoj temi.

U ovom završnom radu su, u različitim kombinacijama, primijenjene sljedeće znanstvene metode: metoda deskripcije, povijesna metoda, metoda komparacije, metoda generalizacije, metoda klasifikacije, metode analize i sinteze, te metode indukcije i dedukcije.

2. DETERMINANTE PLANINARSKOG TURIZMA KAO SELEKTIVNOG OBLIKA

Planinarski turizam smatran je glavnim oblikom razvoja u ekonomski nepovoljnim regijama gdje potražnja za njim kontinuirano raste. Planinarski turizam spada u skupinu kontinentalnog turizma kao selektivnog oblika, pored aktivnosti poput planinarenja, biciklizma i skijanja. Međutim, za razliku od nekih s tim povezanim aktivnostima, planinarski turizam u okviru avanturističkih aktivnosti i tako provedenog slobodnog vremena je do sada imao ograničena znanstvena istraživanja u turizmu. U ovom poglavlju će biti riječi o teorijskom poimanju selektivnih oblika turizma, determinantama planinarenja kao obliku turizma te o opisu planinarske turističke infrastrukture.

2.1. Teorijsko poimanje selektivnih oblika turizma

Nekada je turizam temeljio svoj razvoj isključivo na masovnosti te je kao fenomen bio percipiran ponudom turističkog proizvoda sunca i mora te zimskih radosti. Suvremeni turizam sve više stavlja naglasak na individualne potrebe turista pa se razvijaju alternativni oblici turizma poznati kao selektivni oblici. U smislu razvoja selektivnih oblika turizma javlja se alternativni turizam kao protuteža masovnom turizmu, koji svojim sadržajima i kvalitetom strukturnih promjena unapređuje turističku ponudu (Čorak, 2006.). U tom smislu se u središte interesa stavljaju motivi putovanja turista, gdje se odabrane destinacije orijentiraju na zadovoljavanje njihovih individualnih potreba.

Selektivni turizam nastao je kao odgovor na brojne pozitivne i negativne učinke turizma. U tom smislu javilo se šest simbola karakterističnih za razvoj selektivnih oblika turizma a obuhvaćaju bijeg (escape), obrazovanje (education), ekologija (ecology), zabava (entertainment), uzbuđenje (excitement) i doživljaj (experience) (obrada prema Vitasović, 2014.)

Tablica 1. Vrste selektivnih oblika turizma

Selektivni oblici turizma zasnovani na prirodnim resursima	Selektivni oblici turizma zasnovani na društvenim resursima
Zdravstveni	Kongresni
Sportski	Kulturni
Nautički	Gastronomski i enofilski
Ekoturizam	Turizam događaja
Seoski	Vjerski
Lovni i ribolovni	Turizam na umjetno stvorenim atrakcijama
Naturizam	Casino-turizam
Robizonski	

Izvor: Čavlek, N., Bartoluci, M. (2011): Turizam - ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 40

Selektivni oblici turizma su danas sve više implementirani u mnogim ponudama destinacija svijeta. Zemlje su prepoznale potražnju za selektivnim oblicima turizam kao perspektivom budućeg razvoja turizma te na njihovim temeljima grade svoju aktualnu i buduću turističku ponudu.

2.2. Determinante planinarenja kao oblika turizma

Planinarenje je prepoznato kao suvremeni oblik aktivnog provođenja odmora u prirodi te stjecanje razvoja psihofizičkih sposobnosti penjanja u svrhu odmora i razonode. Čaplar (2012) definira planinarenje kao kretanje snagom vlastitih nogu po planinama radi osobnog užitka. Kada se turisti bave planinarenjem tada oni razvijaju povoljne, kao što su snalažljivost, fizička izdržljivost, hrabrost, društvenost, smisao za razumijevanje i ljubav prema prirodi.

Planinarenje u turizmu predstavlja organiziranu djelatnost penjanja po planinama i kretanja u prirodi, gdje gosti stječu pozitivna turistička iskustva (Čaplar, 2012.). Iako turisti imaju brojne motive za planinarenje, najčešći su užitak i ljubav prema boravku u prirodi i planinama.

Slika 1. Prikaz ekspedicije planinarskog turizma

Izvor: Travelatelier (2021): Mountaineering in Turkey, dostupno na <https://travelatelier.com/blog/mountaineering-turkey/>, pristupljeno 06.07.2021.

Kretanje i boravak u planinama su osmišljeni način provođenja slobodnog vremena radi osobnog užitka (Čaplar, 2012.). Boravkom i kretanjem po planinama turisti stječu fizičku izdržljivost, aktivno korištenje mišića, obogaćivanje tijela kisikom i planinskim zrakom, poticanje jače cirkulacije u krvi i suzbijanje stresnog svakodnevnog načina života. Iako je ponekad cilj planinarskog izleta osvojiti vrh neke planine, planinari se sve više orijentiraju na ostvarenje zadovoljstva boravkom u planini i prirodi.

Danas se planinarski turizam prikazuje s tendencijom smanjenja praznine u ovim aktivnostima i smještanje planinarskog turizma u specifičan oblik pustolovnog turizma temeljenog na prirodi koji kombinira elemente sportske aktivnosti s kulturnim iskustvom mjesta (Volgger, 2015.). U planinarsko turizmu su turisti vođeni sudjelovanjem u vođenom (komercijalnom) ili samostalnom penjanju i planinarenju.

Planinarski turizam se ne javlja samo kao alternativni oblik turizma bez tenzija. Brojni učinci na planinska područja čine osnovu i za fascinaciju i za izazove koji prate ovaj poseban oblik turizma od posebnog interesa. Na primjer, planinski turizam predstavlja aktivnost koja preživljava izlaganjem svojih sudionika kontroliranim rizicima. Suprotno tome, planinarenje je usko povezano s namjernim preuzimanjem

rizika, što stvara osnovnu tenziju između profesionalnog ili ozbiljnog planinarenja i ležerniji planinarski turizam (Volgger, 2015.). Ovaj oblik turizma se danas sve više pojavljuje u današnjoj praksi i susretima, pružajući fascinantno područje istraživanja.

2.3. Planinarska turistička infrastruktura

Da bi se razvijao planinarski turizam u nekoj destinaciji potrebno je da ista ima dostupnu planinarsku infrastrukturu. Istu sačinjavaju objekti uređeni za boravak u planinama. To uključuje planinarske putove, zaobilaznice, kuće i objekte kao što su planinarski vrhovi, vidikovci, razgledni stupovi, nadstrešnice i drugo (Čaplar, 2012.). Osim primarnih, u sekundarne planinarske objekte se mogu svrstati i objekti koje koriste planinari za svrhu planinarenja, a udaljeni su od samih planinskih područja, poput udruga i planinarskih društava.

Za planinarski turizam najdostupniji su planinarski putovi koji su označeni tako da planinari što lakše ostvare svoj cilj putovanja po planinama. Najčešće se označavaju od početka puta do vrha planine ili nekog drugog odredišta na planinskim visinama. Tako Čaplar (2012) definira planinarski put kao uzak pojas zemljišta uređen za kretanje u planini. Planinarski putovi su inače vrlo atraktivni, ali i ponekad teško prohodni pa su namijenjeni iskusnim planinarima.

Planinarski putovi mogu voditi šumskim bespućem, stijenama, šumskim stazama, kolnim putevima, makadamskim ili asfaltnim cestama (Čaplar, 2012.). Svaki planinarski put je vrlo zahtjevna dionica gdje na početku stoji natpis kako je potrebno put koristiti, a često su takvi putovi osiguran klinovima i ljestvama, kao i umjetnim gazištima da se olakša prohodnost do cilja.

Planinarske putove često označavaju lokalna planinarska društva te postavljaju kontrolne točke koje se često obilaze te se utiskuju žigovi. Često se takvi žigovi utiskuju na planinskim vrhovima, kućama ili ugostiteljskim objektima, speleološkim objektima, slapovima i slično.

Slika 2. Planinarski žig na najvišem vrhu Dinare

Izvor: Hrvatsko planinarsko društvo (2021): Hrvatska planinarska zaobilaznica, dostupno na <https://www.hps.hr/info/hrvatska-planinarska-obilaznica/>, pristupljeno 06.07.2021.

Planinarski objekti hrvatske planinarske udruge su domovi, kuće, skloništa, razgledne piramide, nadstrešnice, označeni planinarski putevi i osigurani planinarski putevi. Planinarski objekti u užem smislu su planinarski domovi, planinarske kuće i planinarska skloništa koji planinarima i drugim posjetiteljima pružaju usluge smještaja i prenoćišta, a prema odluci njihova upravljača u njima se može obavljati prodaja hrane, pića te ostale robe i usluga primjerenih takvim objektima i planinarskoj djelatnosti (Hrvatsko planinarsko društvo, 2017.).

Od najznačajnije planinarske infrastrukture se ističu planinarske kuće. One čine boravak u planinama vrlo pristupačnim. Čaplar (2012) navodi tri vrste planinarskih domova: planinarski dom, planinarska kuća i planinarsko sklonište. Planinarski dom je otvoren vikendom, blagdanima ili stalno, a pruža ponudu hrane i pića (Čaplar, 2012.). Planinarski dom je otvoren samo nedjeljom i ima status planinarske kuće kao objekta koji je otvoren samo povremeno za potrebe planinara. Tu još spadaju i planinarska skloništa koja su kao objekti uvijek otvoreni i nezaključani e nisu opskrbljeni hranom i pićem, a mogu se koristiti bez najave od svakog turista koji dođe.

Tako objedinjena planinarska infrastruktura potrebna je za razvoj svake planinarske destinacije. U tom smislu za razvoj planinarskog turizma potrebno je determinirati planinarske staze, domove, skloništa i ugostiteljske objekte na jednom mjestu koje će biti pogodno za planinarsku avanturu.

3. RAZVOJ PLANINARSKOG TURIZMA U POŽEŠKO – SLAVONSKOJ ŽUPANIJI

Požeško – slavonska županija je zbog svog povoljnog geografskog položaja i obilja prirodnih planinskih resursa izvrsno područje puno potencijala za razvoj planinarskog turizma. U ovom poglavlju će biti riječi o turističkoj ponudi planinarenja u Hrvatskoj, geografsko – ekonomskim obilježjima PSŽ, razvojnim obilježjima turizma županije te o potencijalima planinarskog turizma u PSŽ.

3.1. Turistička ponuda planinarenja u Hrvatskoj

Hrvatska ima bogatu ponudu planinarskog područja koje može pružiti turistima mogućnost provedbe aktivnog odmora. U Hrvatskoj su prisutne dvije vrste planina, gdje se u kontinentalnoj Hrvatskoj prema postanku nalaze stare planine sa gustim šumama, dok u jadranskom dijelu Hrvatske planine pripadaju većinom Dinarskom gorju.

Hrvatske planine nude veliki broj označenih planinarskih staza na kojima su organizirane planinarske obilaznice obilježene žigovima i omogućena je dostupna prohodnost za turiste. Hrvatske planine karakterizira vapnenačka građa, sa brojnim jamama i špiljama, gdje se pruža mogućnost provedbe speleoloških aktivnosti. U spiljama se javljaju brojni stalaktiti i stalagmiti koji omogućuju planinarima sportsko i slobodno penjanje. Pojedine lokacije sa dobrom konfiguracijom terena nude turistima mogućnosti padobranskih jedrenja.

Brojne planine u Hrvatskoj su podložne zaštiti zbog zamjetnog turističkog potencijala, ali i ranijih devastacija okoliša. Značajni su prirodni rezervati Hajdučki i Rožanski kukovi na sjevernom Velebitu, te Bijele i Samarske stijene na Velikoj Kapeli. Od nacionalnih parkova koji obiluju planinskim područjem ističu se Risnjak, Sjeverni Velebit i Paklenica. Od parkova prirode koji su zaštićeni u kontinentalnoj Hrvatskoj se ističu Medvednica, Papuk, Velebit, Žumberak, Samoborsko gorje, Lonjsko polje.

Planinski uređena odredišta koja su najposjećenija u Hrvatskoj su Medvednica, samoborsko gorje, Kalnik, Ivanščica, i Ravna gora.

Slika 3. Planinarska ponuda Hrvatske – planinarske staze, vrhovi i dom na Medvednici, Risnjaku i Ivanščici

Izvor: obrada autora prema dostupnim fotografijama Parka prirode Medvednica, NP Risnjak, i Hrvatskog planinarskog saveza

Osim ponude planina u Hrvatskoj, u ponudi planinarstva nude se brojna penjačka i speleološka odredišta jer su zbog vapnenačke građe hrvatske planine pogodne za penjanje, a nude i brojne vertikalne stijene za rekreaciju slobodnog penjanja. Određena hrvatska penjališta su poznata na međunarodnim turističkim tržištima, od kojih se ističu Klek u Hrvatskom zagorju te Dvigrad u Istri. Najznačajnija hrvatska stijena za penjanje je Anića kuk u Paklenici.

U Hrvatskoj je evidentirano više od 9.000 speleoloških objekata, a najistaknutije špilje koje turisti rado posjećuju su Cerovačke špilje na Velebitu, Lokvarka u Gorskom Kotaru, Baračeve špilje u Lici, Manita peć u Velikoj Paklenici, Vrnjača u zaleđu Mosora, te Modra špilja na Biševu.

3.2. Geografsko – ekonomska obilježja Požeško – Slavonske županije

PSŽ se nalazi u kontinentalnoj Hrvatskoj na sjeveroistočnom dijelu zemlje. Na zapadu graniči sa Sisačko-moslavačkom županijom, na sjeverozapadu s Bjelovarsko-bilogorskom županijom, na sjeveru s Virovitičko-podravskom županijom, na istoku s Osječko-baranjskom županijom i na jugu s Brodsko-posavskom županijom (PS županija, 2021.).

Županija ima površinu od 1 815,23 km², koja čini 3,21% površine kopnene Hrvatske. U županiji živi 78 034 stanovnika sa udjelom od 18% u ukupnom stanovništvu Hrvatske, gdje je županija na 15. mjestu po veličini površine, a na 20. po broju stanovnika u Hrvatskoj. Sukladno klasifikaciji prirodno – geografske regionalizacije, PSŽ pripada panonskoj makroregiji, odnosno slavonskom gromadnom gorju te svojim zapadnim dijelom zavali sjeverozapadne Hrvatske. Reljef županije obuhvaća dva osnovna tipa (PS Županija, 2018.): centralni dio su nizine uz rijeke Orljavu, Londžu i Pakru, a okolni dio su obronci planina Papuka, Krndije, Psunja, Požeške gore i Dilj gore s visinama vrhova od 450 do 980 m nadmorske visine.

PSŽ ima relativno slabo razvijeno gospodarstvo zbog slabe razvijenosti poslovnih zona, depopulacije te gospodarski nepovoljnog položaja za napredak. Tako je 2015. godine PSŽ ostvarila sljedeće gospodarske pokazatelje (PS županija, 2018.):

- 727 poduzetnika koji su obveznici poreza na dobit ostvarili su ukupni prihod od gotovo 3.472 milijuna kuna (0,54% udjela u ukupnim prihodima Republike Hrvatske) te gotovo 6 % više nego u 2014. godini
- ukupni rashodi iznosili su 3.789 milijuna kuna ili 20,2% veći nego u istom razdoblju prethodne godine
- dobit nakon oporezivanja iznosi 135 milijuna kuna, dok gubitak nakon oporezivanja iznosi 475 milijuna kuna, iz čega proizlazi da je gospodarstvo Županije ostvarilo konačan konsolidiran negativan financijski rezultat u iznosu od 340 milijuna kuna

- broj zaposlenih na bazi sati rada porastao je za 4,3% u odnosu na prethodnu godinu (7 957 zaposlenih)
- 117 poduzetnika investitora uložilo je 204 milijuna kuna ili 33,3% manje nego prethodne godine (1,74 milijuna kuna)
- prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom iznosila je 3 774 kune, što je za gotovo 1% niže od neto plaća u 2014. godini i 24,8% niže od prosjeka Republike Hrvatske.

Navedeni gospodarski pokazatelji ukazuju na slabu gospodarsku razvijenost županije, gdje je ista samo ispred Ličko – senjske u Hrvatskoj. Razloge ovakvih gospodarskih ograničenja treba tražiti u nedostupnosti razvoja poduzetništva, nepovoljnoj industrijskoj proizvodnji, nedovoljnoj ponudi i potražnji na tržištu rada i depopulaciji.

3.3. Razvojna obilježja turizma Požeško – Slavonske županije

PSŽ je kao turistička regija počela značajnije zaostajati nakon Domovinskog rata jer je rat uništio brojnu turističku infrastrukturu. Broj turista u razdoblju prije rata i danas značajno odstupa te iako se aktualno broj turista povećava, još uvijek nije dosegao veličinu iz 1980 – tih godina.

Tablica 2. Dolasci i noćenja turista u PSŽ od 2016. – 2018. godine

Požeško-slavonska županija	Noćenja turista			Dolasci turista		
	2016.	2017.	2018.	2016.	2017.	2018.
Brestovac	82	939	2.088	29	415	675
Čaglin	184	218	191	53	35	30
Kutjevo	2.216	3.093	2.933	1.071	1.701	1.812
Lipik	3.035	2.548	3.340	645	583	898
Pakrac	3.627	4.094	5.025	1.668	1.805	2.476
Pleternica	86	668	1.142	52	248	493
Požega	12.108	13.444	14.900	5.905	6.344	7.254
Velika	6.090	5.958	7.489	2.084	2.268	2.827
UKUPNO	27.428	30.962	37.108	11.507	13.399	16.465

Izvor: TZ PSŽ (2019): Marketinški plan turizma Požeško – slavonske županije 2019. – 205. godine, dostupno na https://tzzps.hr/wp-content/uploads/2021/01/SMP_POZESKO_SLAVONSKA-1-2020.pdf, pristupljeno 07.07.2021., str. 12

Iako PSŽ ima značajne turističke potencijale i resurse, u PSŽ je prisutna dezorganizirana turistička ponuda koja se temelji na inicijativama pojedinaca. Županija nema razvijene marketinške aktivnosti, slabe su investicije u turističku infrastrukturu, nedovoljna je ponuda smještajnih kapaciteta te je malo prisutnog turistički obrazovanog stanovništva u ugostiteljskom sektoru. Nastojanja Turističke zajednice PSŽ i gradova (Požega, Pakraca, Pleternice, Lipika, Kutjeva, Velike, Kaptola i Brestovca) pomalo pokreću aktivnosti, trude se osmisliti razna događanja na svom području, što ipak nije dovoljno za povećanje prihoda od turizma (PS županija, 2018.).

Glavno ograničenje razvoja turizma županije su nedovoljni smještajni kapaciteti. Tako je županija 2018. imala u ponudi 601 smještajnu jedinicu. Iste godine je evidentirano 11.516 dolazaka te 27.438 noćenja. Najviše dolazaka je iz Slovenije (405) što čini 12,97% od broja stranih dolazaka i 3,52% od ukupnih dolazaka, zatim iz Njemačka (363) što čini 11,62% od broja stranih dolazaka i 3,15% od ukupnih dolazaka, te Srbije (296) što čini 9,48% od stranih dolazaka i 2,57% od ukupnih dolazaka (PS županija, 2018.).

Ugostiteljska ponuda županije obuhvaća 35 restorana, 5 kušaonica proizvoda, jednu vinariju, 20 objekata s ponudom domaćih proizvoda i 11 OPG objekata. Županija ima više od 300 km uređenih biciklističkih staza, od čega se 212 km nalazi na području Lipika i Pakraca, a preostalih 100 km na području Parka prirode Papuk i Požeške gore.

Trendovi turizma i njegova razvoja trebaju se temeljiti na mogućnostima unapređenja valorizacije prirodnih potencijala i zaštićenih područja (Park prirode Papuk, zaštićeni krajobraz Savskog jezera), bogatstvu šuma i vodotoka, te vrijednostima kulturno – povijesne i arhitektonske baštine. U tom smislu potrebno je razvijati kontinentalni turizam, planinarstvo, lov te ruralni i ekološki turizam u županiji.

3.4. Potencijali planinarskog turizma Požeško – Slavonske županije

Kao jedna od najmanjih hrvatskih županija, PS obiluje planinskim područjem i gorama što predstavlja izvrstan potencijal za razvoj planinskog turizma. Najpovoljniji resursi za razvoj planinarstva u ovoj županiji su prostori požeške kotline, koju u okružuju planine i gore Psunj, Papuk, Krndija, Dilj gora i Požeška gora.

PSŽ posjeduje niz planinskih atrakcija od međunarodnog i nacionalnog značaja. U tom smislu u PSŽ su zastupljene planine Papuk, Psunj, Krndija te Požeška i Dilj gora, kao izvorni planinski resursi za razvoj planinskog turizma županije.

Tablica 3. Planinski turistički potencijali PSŽ

NAZIV ATRAKCIJE	TIP ATRAKCIJE	VAŽNOST	TRŽIŠNA SPREMNOST
Park prirode i geopark Papuk	gora	međunarodna	uglavnom spremno
Kutjevačko vinogorje	kulturni krajobraz	nacionalna	uglavnom spremno
Psunj - Omanovac	gora	regionalna	spremno
Krndija	gora	regionalna	djelomično spremno
Požeška gora	gora	regionalna	djelomično spremno
Dilj gora	gora	regionalna	djelomično spremno
Područje Mališćak - Sokoline na Papuku	posebni oblik reljefa	regionalna	spremno

Izvor: TZ PSŽ (2019): Marketinški plan turizma Požeško – slavonske županije 2019. – 205. godine, dostupno na https://tzzps.hr/wp-content/uploads/2021/01/SMP_POZESKO_SLAVONSKA-1-2020.pdf, pristupljeno 07.07.2021., str. 20

Od navedenih gora, u PSŽ se izrazit ističe Park prirode Papuk, kao hit planinarska destinacija koju često posjećuju brojni turisti. Ostale gore ove županije karakteriziraju specifičnost prirodnih ljepota i bio raznolikosti, te prisutnost specifičnih vrsta flore i faune. Isti nude brojne istraživačke mogućnosti planinarima. U samim planinama dostupne su planinarske staze dobro konceptualno razrađene i prohodne da turistima omoguće dolazak do cilja, a u predjelima planina blizu gradskih središta smještene su i biciklističke staze pogodne za razvoj planinarskog turizma.

Iako ova županija posjeduje značajne prirodne potencijale za razvoj planinskog turizma, postojeća planinska infrastruktura još uvijek ne zadovoljava potrebe potražnje na tržištima Europe. Neiskorištenost planinarskih potencijala i infrastrukture županije stoga predstavlja osnovu za razvoj strategija napretka planinarskog turizma.

4. TURISTIČKI POTENCIJALI I PERSPEKTIVE RAZVOJA PARKA PRIRODE PAPUK

Papuk je planinska gora u županiji bogata bio raznolikošću, šumama, gorjem, ali i brojnim planinarskim stazama i ima visoke potencijale za razvoj planinarskog turizma. Turisti su prepoznali park prirode Papuk i njegovu ekspanzivnu planinarsku ponudu kao značajnu destinaciju planinarskog turizma. Stoga će u ovom poglavlju biti riječi o obilježjima parka prirode Papuk, aktualnosti planinarske ponude Parka, statistici turističkog prometa parka i okolice te o budućim perspektivama razvoja planinarskog turizma u parku prirode Papuk.

4.1. Obilježja parka prirode Papuk

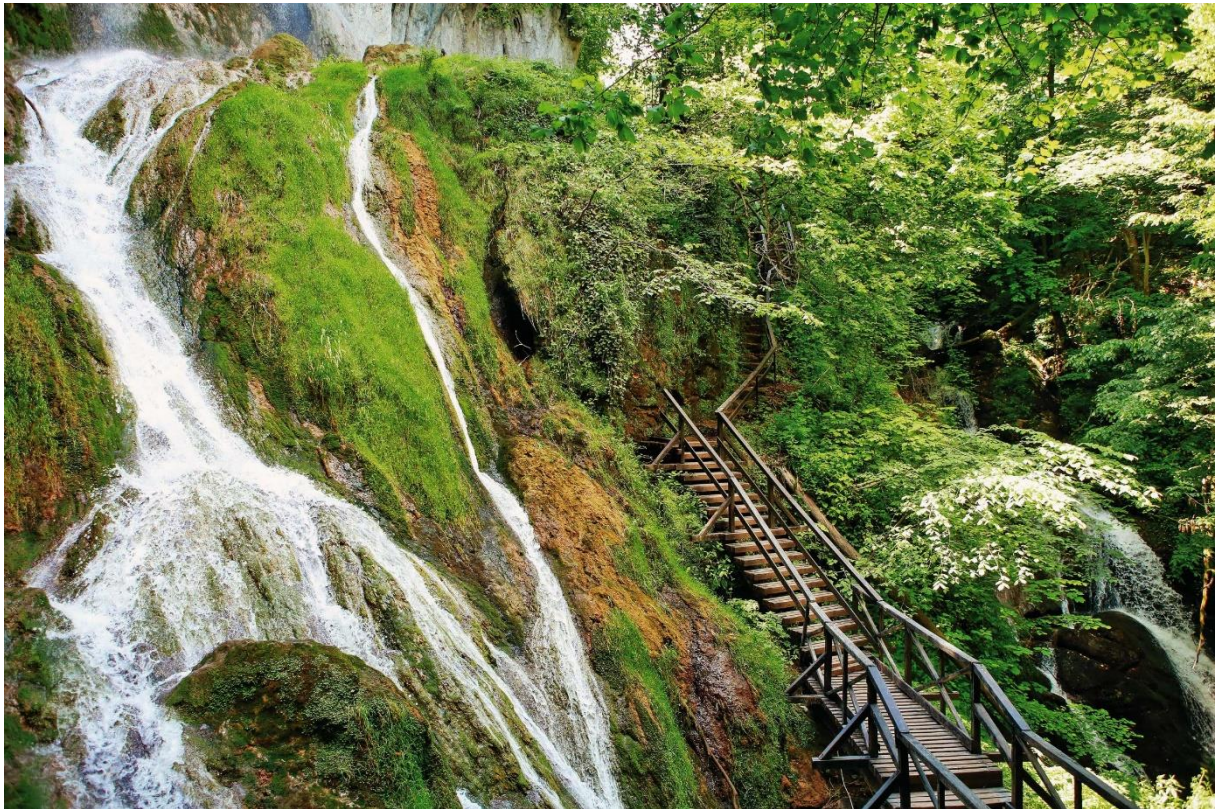
Park prirode Papuk je proglašen zaštićenim dijelom kao park prirode 1990. godine te je nakon Velebita postao drug po veličini gorski park u Hrvatskoj. Njegova iznimna ljepota i raznolikost jednostavno ostavljaju bez daha i mame svakog posjetitelja da istraži i najskriveniji dio planine (Smart Travel, 2021.).

Papuk se smatra najljepšom planinom Slavonije jer ista ponudom svoje bio raznolikosti i bogatstva planinskih resursa godinama mami planinare diljem Hrvatske i Europe da ostvare izletničko putovanje u ovoj planini. Park ima karakteristične autentičnosti geološke raznolikosti i bogatstvo kulturno – povijesne baštine.

Park prirode godišnje posjeti više od 6.000 posjetitelja, pa je tako park u 2019. godini (prije COVID – 19 pandemije) zabilježio rast broja posjetitelja za 311% više nego u 2018. godini (PP Papuk, 2021.).

Park je smješten na prostorno najvećem dijelu planine Papuk te obuhvaća djelomično i dio krndije, a prostire se površinom na 336 km² prostora. Općine i gradovi koje se nalaze na području Parka prirode Papuk su: Kaptol, Velika, Brestovac i grad Kutjevo (Požeško-slavonska županija), te općine Voćin, Čačinci i grad Orahovica (Virovitičko-podravska županija) (PP Papuk, 2021.).

Slika 4. Ljepote planina i prirodnih izvora parka Prirode Papuk

Izvor: PP Papuk (2021): Papuk – turistički hit na kontinentu, dostupno na www.pp-papuk.hr/o-nama, pristupljeno 07.07.2021.

Park je dio slavonskog gorja koje nije više od 1.000 m nadmorske visine, ali je prisutnost ovog gorja u krajobrazu vrlo uočljiva sa aluvijalnim ravnicama i obroncima gorja. Gorja su izrazito šumske površine, pa ih i to razlikuje i razdvaja od okolnog krajobraza, te su najmarkantnija značajka reljefa istočne Hrvatske (PP Papuk, 2021.).

U samom parku su brojna područja pod zaštitom Republike Hrvatske, gdje su zaštićeni status dobili zbog neuobičajenih značajki koje su se manifestirale na jedinstvenom području. Posebno zaštićena područja su: geološki spomenik prirode Rupnica, park šuma Jankovac, posebni rezervat šumske vegetacije Sekulinačke planine, spomenik prirode Dva hrasta, spomenik prirode Stanište tise, posebni floristički rezervat Pliš-Mališčak-Turjak-Lapjak (PP Papuk, 2021.). Stoga park prirode Papuk ima značajne prirodne potencijale za razvoj planinskog turizma koji su sve više prepoznati i počinju se eksploatirati u turističke svrhe.

4.2. Aktualnost planinarske infrastrukture parka

Planinarska infrastruktura parka veoma je bogata, a istaknuta je sa 12 najposjećenijih lokaliteta, koji nude značajnu posjetiteljsku infrastrukturu i sadržaje. Lokaliteti parka Papuk se mogu svrstati u četiri geografska područja (PP Papuk, 2020.): Područje Voćina (ili zapadni dio Geoparka), Područje Velike, Područje Jankovca i Područje Kaptola, Kutjeva i Orahovice (ili istočni dio Geoparka).

Tablica 4. Prostorna inventarizacija posjetiteljske ponude i posjećivanja Parka Papauk

LOKALITET / NASELJE	GLAVNE INTERPRETIRANE VRIJEDNOSTI	POSJETITELJSKA INFRASTRUKTURA Javne ustanove	PROGRAMI / SADRŽAJI	CILJANE GRUPE POSJETITELJA	NAPLATA (Javna ustanova)	KUPNJA SUVENIRA / LOKALNIH PROIZVODA	UGOSTITELJSTVO / SMJEŠTAJ	DRUGI SADRŽAJI UNUTAR PODRUČJA
PODRUČJE VELIKE								
Velika	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretacijski postav na teme iz geologije: <i>Papuk – otok u Panonskom moru</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Centar za posjetitelje: <i>Kuća Panonskog mora</i> • Učionica na otvorenom • Trg geoparkova 	<ul style="list-style-type: none"> • Obilazak centra • Edukacijski programi za školske grupe • Geocaching 	<ul style="list-style-type: none"> • Škole i fakulteti • Šira javnost 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaznica u Centar • Edukacijski programi zasebno 	Suvenirnica u Kući Panonskog mora	Privatni iznajmljivači i ugostitelji na području Velike Kamp odmorište Duboka	<ul style="list-style-type: none"> • Velički stari grad • Bazeni Velika – trenutno nisu u funkciji, u planu je uređenje
Dolina potoka Dubočanka i Lapjak	<ul style="list-style-type: none"> • Lapjak • Tauberove stijene • Velički stari grad 	<ul style="list-style-type: none"> • Adrenalinski park Duboka • Kamp Duboka • Poučna staza Lapjak • Info ploče u kampu 	<ul style="list-style-type: none"> • Škola u prirodi (2-3 dana) • Najam brdskih i električnih bicikala • Stručno vođenje obilaska staze, po dogovoru 	<ul style="list-style-type: none"> • Škole • Gosti kampa • Posjetitelji adrenalinskog parka • Šira javnost 	<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje kampa • Ulaznica u Adrenalinski park • Stručno vođenje obilaska poučne staze • Edukacijski programi zasebno 	NE	Nema restorana; Kamp odmorište Duboka ima 11 parcela za kampere i kamp prikolice te prostor za šatore	<ul style="list-style-type: none"> • Penjalište Sokoline (Velika) • 3 biciklističke staze (br. 1, 2 i 3) • Planinarske staze (ishodište) • Vrhovci, OPG Vilin šapat – volonterski centar
Turjak - Pliš - Mališčak	Bioraznolikost (Flora, ivanjski rovaš)	Botanička poučna staza Turjak s poučnim pločama	<ul style="list-style-type: none"> • Stručno vođenje obilaska staze, po dogovoru 	<ul style="list-style-type: none"> • Posjetitelji sa specijaliziranim interesom za botaniku • Planinari 	Stručno vođenje obilaska	NE	NE	

Zvečevo	<ul style="list-style-type: none"> Vlažni travnjak s močvarnim plavcem Geologija 	<ul style="list-style-type: none"> Geološka informacijska točka (GIT) Zvečevo Poučna ploča na travnjaku 	<ul style="list-style-type: none"> Edukacijski programi za školske grupe 	<ul style="list-style-type: none"> Škole Grupe Individualni posjetitelji 	Edukacijski programi	NE	<ul style="list-style-type: none"> Privatni smještaj Vikend naselje 		
PODRUČJE JANKOVCA									
Jankovac	<ul style="list-style-type: none"> Interpretacija prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti kroz poučnu stazu Grobnica Grofa Jankovića Špilja Maksima Bojanića (jedina špilja u Parku otvorena za posjećivanje) Slap Skakavac Park šuma Jankovac 	<ul style="list-style-type: none"> Izletište Jankovac (igralište za djecu, prostor za roštilj itd.) Info točka Jankovac Grofova poučna staza Geološki stup 	<ul style="list-style-type: none"> Edukativni programi: Jankovac, Jankovac+, Upoznaj Papuk, Papuk - moj park Piknik - izletište Najam brdskih i električnih bicikala Najam kanua Geocaching Manifestacije 	<ul style="list-style-type: none"> Obitelji i individualni posjetitelji - samostalni posjet Školske i druge grupe - kao dio organiziranog posjeta Planinari 	<ul style="list-style-type: none"> Osnovna ulaznica u Park šumu Edukacijski programi zasebno 	<ul style="list-style-type: none"> Suvenirnica Info točke Samostalna prodaja lokalnih proizvoda na štandovima (tijekom manifestacija i sl.) 	Planinarski dom Jankovac (restoran i smještaj)	<ul style="list-style-type: none"> Planinarske staze (Jankovac je krajnja točka, ishodište i sjecište) 3 biciklističke staze (br. 10, 11 i 12) Sekulinačke planine - posebni rezervat šumske vegetacije Drenovačka utvrda Klak 	
Slatinski Drenovac – razvoj infrastrukture u planu	Tematski interpretacijski postav o flori Parka, ljekovitom bilju i povijesti farmacije na Papuku – u planu	Centar za posjetitelje u Slatinskom Drenovcu - u planu	Kuća čaja; Radionice na temu ljekovitog bilja; pripreme i kušanja čaja i sl. – u planu	Posjetitelji Jankovca	<ul style="list-style-type: none"> Ulaznica u Centar Edukacijski programi zasebno 	Suvenirnica, prodaja tradicijskih proizvoda – u planu	NE		
PODRUČJE VOČINA									
Voćin	<ul style="list-style-type: none"> Interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti u GIC u Voćinu (postavi: 	<ul style="list-style-type: none"> Geo-info centar u Voćinu (GIC) – glavni prezentacijski centar Geoparka 	<ul style="list-style-type: none"> Obilazak centra Edukacijski programi za školske grupe 	<ul style="list-style-type: none"> Škole Grupe Individualni posjetitelji 	<ul style="list-style-type: none"> Ulaznica u Centar Edukacijski programi zasebno 	<ul style="list-style-type: none"> Suvenirnica Kušaonica meda 	<ul style="list-style-type: none"> Kafeterija u GIC 	<ul style="list-style-type: none"> Spomenik prirode i poučna staza Stari hrastovi Utvrda Kamengrad 	

	<ul style="list-style-type: none"> geologija, staništa, arheologija) • Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije u Vočinu • Utvrda Vočin 	<ul style="list-style-type: none"> • Pješačka staza od GIC do Rupnice – u planu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kušaonica meda u kafeteriji Centra (u suradnji s Udrugom pčelara Vočin) 					<ul style="list-style-type: none"> • Sekulinačke planine - posebni rezervat šumske vegetacije • Planinarske staze • 3 biciklističke staze (br. 13, 14 i 15)
Rupnica	<ul style="list-style-type: none"> • Spomenik prirode Rupnica – stupasto lučenje vulkanskih stijena 	<ul style="list-style-type: none"> • Geološka poučna staza Rupnica s poučnim pločama i platoima za razgled lokaliteta 	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacijski programi za školske grupe • Specijalizirani geološki programi • Rupkova geološka škola? 	<ul style="list-style-type: none"> • Škole • Grupe • Individualni posjetitelji 	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacijski programi 	NE	NE	
Trešnjevica	<ul style="list-style-type: none"> • Napušteni kamenolom - vidljiva vulkanska žila koja siječe stijenu 	<ul style="list-style-type: none"> • Poučne ploče • Nепrelazna barijera • Info točka • Učionica na otvorenom - u planu 	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacijski programi za školske grupe • Specijalizirani geološki programi • Rupkova geološka škola 	<ul style="list-style-type: none"> • Škole • Grupe • Individualni posjetitelji 	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacijski programi 	NE	NE	
PODRUČJE KAPTOL - KUTJEVO - ORAHOVICA								
Kaptol	<ul style="list-style-type: none"> • Stari grad Kaptol • Arheološko nalazište Kaptol Gradci • Rudnik grafita u Kaptolu 	<ul style="list-style-type: none"> • Poučne ploče ispred Starog grada • Arheološki park - u planu 		<ul style="list-style-type: none"> • Škole • Šira javnost 	NE	NE	NE	<ul style="list-style-type: none"> • Velika
Grad Kutjevo	<ul style="list-style-type: none"> • Kutjevački povijesni kompleks 		<ul style="list-style-type: none"> • Kušanje vina 	<ul style="list-style-type: none"> • Eno-gastro turizam 	NE	<ul style="list-style-type: none"> • Vinarije i kušaonice na 	<ul style="list-style-type: none"> • Privatni iznajmljivači i ugostitelji na 	<ul style="list-style-type: none"> • Vidikovac Petrov vrh

	<ul style="list-style-type: none"> • Kutjevačko vinogorje i tradicija vinarstva 					području Kutjeva	<ul style="list-style-type: none"> • Hotelski smještaj 	<ul style="list-style-type: none"> • Biciklističke staze vinskim krajem (Labrusca, Graševina, Vinea)
Grad Orahovica i Ružica grad	<ul style="list-style-type: none"> • Srednjovjekovna utvrda Ružica grad • Manastir Sv. Nikole 	<ul style="list-style-type: none"> • Poučna staza Ružica • Vidikovac Petrov vrh 	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacijski programi za školske grupe • Stručno vođenje obilaska staze, po dogovoru 	<ul style="list-style-type: none"> • Škole • Grupe • Individualni posjetitelji 	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacijski programi • Stručno vođenje obilaska staze 		<ul style="list-style-type: none"> • Privatni iznajmljivači i ugostitelji na području Orahovice • Hotelski smještaj 	<ul style="list-style-type: none"> • Orahovačko jezero • Penjalište Sokoline (Duzluk) • Biciklistička staza br. 7. Orahovica • Konjička staza Orahovica – Jankovac • Planinarske staze

Izvor: 3. PP Papuk (2020): Studija upravljanja brojem posjetitelja s akcijskim planom upravljanja posjećivanjem u Parku prirode Papuk (2020-2029), Park bureau d.o.o. Zagreb., str. 15

U parku prirode je Izletište Jankovac najposjećenije izletište, a dio je Park šume Jankovac te se nalazi u gorkoj dolini uz Jankovačka jezera, u blizini slapa Skakavac, u samom središtu Parka. Ovaj prostor dobio je ime kao nekadašnje vlasništvo grofa Josipa pl. Jankovića. Tom grofu u čast je 2004. godine uređena Grofova poučna staza na kojoj je smješteno 16 ilustrativnih ploča sa interpretativnim sadržajima.

Park nudi i planinarski dom Jankovac koji je pod vlasništvom i upravljanjem Hrvatskih šuma. Planinski dom ima restoran koji nudi tradicionalne specijalitete te smještaj u dvokrevetnim sobama ukupnih kapaciteta 74 ležaja. U sklopu planinarskog doma uređeno je igralište za djecu te drugi sadržaji za rekreaciju i izlete (golovi za nogomet, roštilji i sl.). Ovdje se nalazi i mali posjetiteljski objekt Javne ustanove, tzv. Eko točka Jankovac, sa suvenirnicom, malom prezentacijskom dvoranom i sanitarnim čvorom za posjetitelje (PP Papuk, 2020.).

Uz Jankovac se posjetiteljima nudi novo uređeni Adrenalinski park koji je smješten u dolini potoka Dubočanka, a nalazi se u sklopu Kamp odmorišta Duboka. Adrenalinski park Duboka sastoji se od dva poligona s različitim elementima za vježbanje, kao što su zip line, staza za spuštanje niz sajlu i sl., postavljenim između stabala (PP Papuk, 2020.). Jedan poligon sadrži devet elemenata na nižoj razini, prilagođenih djeci, a drugi dvanaest elemenata više razine, za odrasle. Ovaj je park otvoren 2019. godine i dobio je status papučke top destinacije, gdje je cijena ulaznica za djecu 50 kn za dva sata korištenja parka, dok je za odrasle 100 kn.

Za posjetitelje se nudi smještaj kamp odmorišta Duboka koje je otvoreno 2017. godine i kao takav je jedini smještajni kapacitet u vlasništvu parka prirode Papuk. U kampu je uređeno 11 parcela za kampere i kamp prikolice s priključcima za struju i vodu, a dio kampa je predviđen i za boravak gostiju u šatorima (PP Papuk, 2020.). Gostima je na raspolaganju zajednički sanitarni čvor i mala kuhinja, a aktualno kamp može primiti do 200 gostiju. Posjetitelji ovdje provode aktivni odmor koji obuhvaća pješaćenje, planinarenje, slobodno penjanje, vožnju biciklima i sl. U sklopu višednevnog edukacijskog programa Škole u prirodi, u organizaciji Javne ustanove, smještaj djece organiziran je upravo unutar Kampa Duboka, a Javna ustanova je za tu namjenu osigurala šatore, vreće za spavanje i svu potrebnu opremu (PP Papuk, 2020.).

Park nudi i interpretativna iskustva prirodne baštine u obliku Spomenika prirode Rupnica i Kamenolom Trešnjevica. Rupnica je prvi geološki spomenik prirode u Hrvatskoj, zaštićen 1948. godine, radi očuvanja morfološke pojave stupastog lučenja vulkanskih stijena (PP Papuk, 2020.). Lokalitet se odlikuje posebnošću jer zbog pravilnosti stupića djeluje kao da su ga izradili ljudi, a ne priroda, pa plijeni pažnju i interes promatrača.

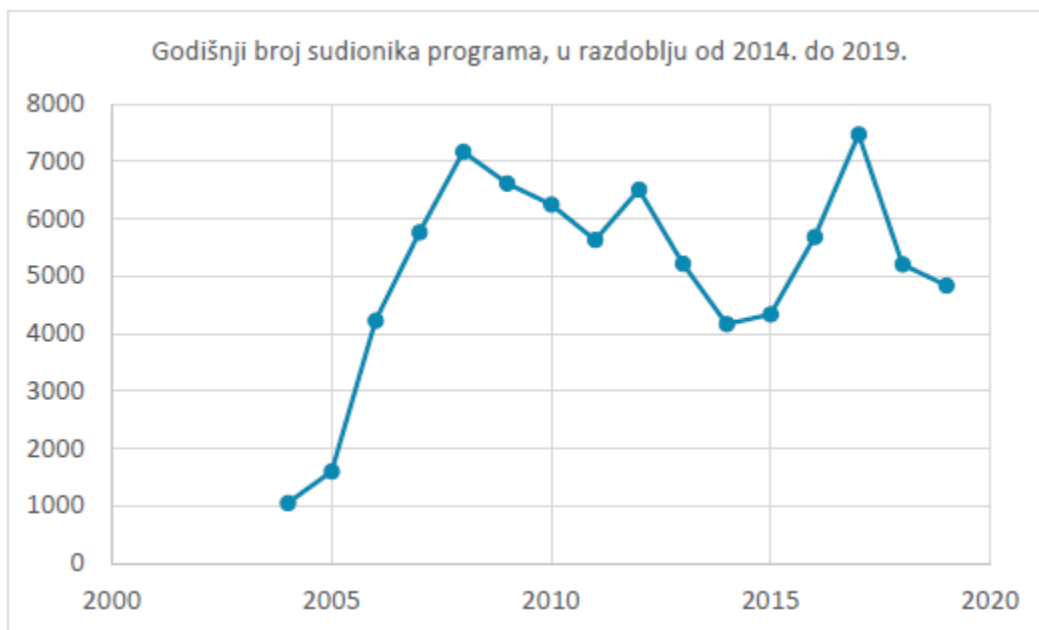
U sklopu parka osnovan je i posjetiteljsko - edukacijski centar Kuća Panonskog mora u Velikoj, a isti je posvećen edukaciji o geološkim temama. U novo-uređenom izložbeno-prezentacijskom prostoru Centra interpretirana je priča o davno nestalom Panonskom moru, koje se nekad, sudeći po fosilnim nalazima u stijenama na južnim padinama Papuka, upravo ovdje nalazilo (PP Papuk, 2020.).

Planinarska turistička osnova parka prirode Papuk predstavlja značajnu turističku ponudu te stoga privlači brojne turiste za posjet ovoj planinarskoj destinaciji.

4.3. Statistika turističkog prometa parka i okolice

Svoju statistiku posjećenost park prirode Papuk mora temeljiti na prodanim naknadama za sudjelovanje u programima svoje ponude, budući da jedinstvenih ulaznica u cjelokupni park nema. Ovi podaci prikazuju manji udio posjetitelja parka, a kao precizniju evidenciju uzet je broj prodanih ulaznica za izletišta Jankovca, pa se vodi evidencija o posjećenosti izletišta, kao najvažnijeg lokaliteta u parku. Trendovi se ipak prate i dalje kroz sudionike programa ponude, koji su prikazani na grafikonu 1.

Grafikon 1. Godišnji broj sudionika programa, u razdoblju od 2004. do 2019. godine

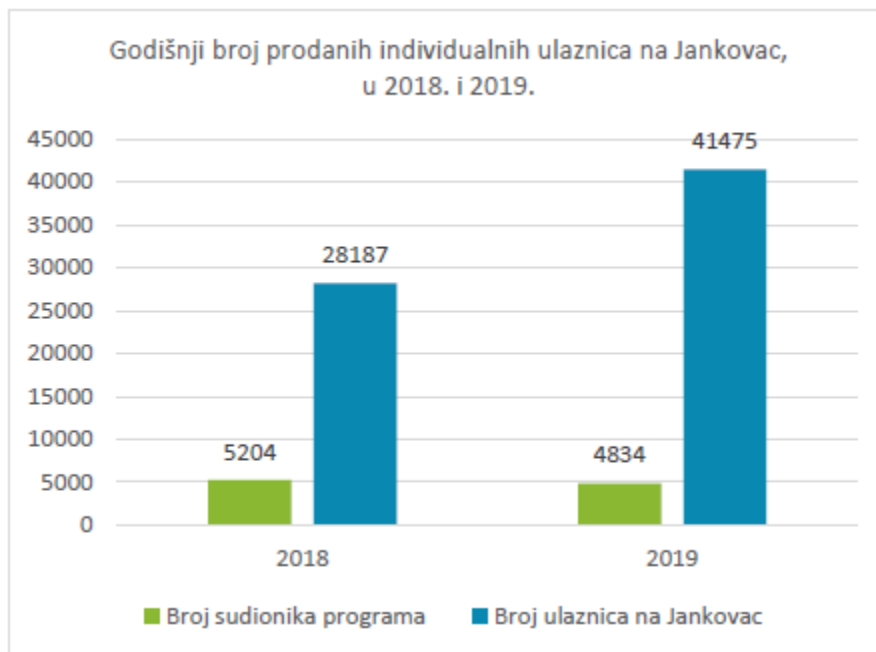

Izvor: PP Papuk (2020): Studija upravljanja brojem posjetitelja s akcijskim planom upravljanja posjećivanjem u Parku prirode Papuk (2020-2029), Park bureau d.o.o. Zagreb, str. 9

Prije 2005. godine je broj sudionika ovih programa iznosio 1.011, a već 2007. godine je ekspanzivno porastao na 5.760, a njegov aktualni broj se zadržava prosječno na 5 – 7 tisuća posjetitelja, gdje ovi trendovi posjećenosti variraju iz godine u godinu.

Osim evidencije sudionika programa u ponudi parka, vodi se i evidencija i broj prodanih individualnih ulaznica na Jankovac, čime je značajno povećan udio evidentiranih posjetitelja.

Grafikon 2. Godišnji broj individualnih prodanih ulaznica na Jankovac u 2018. i 2019. godini

Izvor: 3. PP Papuk (2020): Studija upravljanja brojem posjetitelja s akcijskim planom upravljanja posjećivanjem u Parku prirode Papuk (2020-2029), Park bureau d.o.o. Zagreb, str. 10

Iz grafikona 2. vidljivo je kako u 2018. godini raste broj prodanih ulaznica na Jankovac, dok je isti aj broj u 2019. godini porastao za 47%.Ti pokazatelji govore u prilog izvrsnoj posjećenosti parka. U parku turisti često svoje posjete odvijaju tokom svibnja, lipnja i listopada, a to je rezultat odvijanja edukacijskih programa u prirodi te ih nije moguće izvoditi u lošijim vremenskim uvjetima.

4.4. Buduće perspektive razvoja planinarskog turizma u parku prirode Papuk

Park prirode Papuk do sada je ostvario značajnu atraktivnost i prepoznatljivost među turistima planinarima zbog svoje osebujne i jedinstvene ponude. Do sada realizirana ponuda planinarskih atrakcija svake godine privlači sve više turista, čiji broj posjeta raste po stopi od prosječno 50% godišnje. Doduše, aktualna COVID – 19 pandemija je malo usporila rast posjećenosti, ali ovakve izvanredne i prolazne situacije nisu relevantne za procjenu budućih perspektiva, koje su se prije pandemije pokazale rastućima.

Park prirode Papuk ima razvijene strategije budućeg razvoja svog turizma s naglaskom na planinarski turizam kao najznačajniji selektivni oblik. S obzirom na veliki opseg planinarske ponude, park Papuk u budućnosti će nastojati ponuditi veći opseg smještajnih kapaciteta za veći broj posjetitelja, nadogradnju planinarskog doma i ponudu većeg broja sportskih i rekreativnih sadržaja te izgradnju samoga bazena unutar parka prirode.

Osim toga, ponudu smještajnih kapaciteta planiraju oplemeniti i privatni iznajmljivači koji već sada kupuju terenske parcele u okolini parka te planom izgradnje vikendica i kuća za odmor planira se ponuditi individualni i prilagođeni smještaj za individualne potrebe gostiju.

Stoga se buduće perspektive razvoja planinarskog turizma parka Papuk temelje na obogaćivanju planinarske infrastrukture, povećanja smještajnih kapaciteta u parku, ponude dodatnih sadržaja u vidu izgradnje bazena i sportsko – rekreativnih terena, povećanje ponude edukacijskih programa u prirodi, izgradnje novih biciklističkih staza. Ovakvom perspektivom ponude projicira se uzlazni trend rasta posjećenosti parka te se doprinosi njegovu kontinuiranom razvoju u budućnosti.

5. ZAKLJUČAK

Planinski turizam je vrsta selektivnog turizma koji se odvija na definiranom i ograničenom geografskom prostoru poput brda ili planina s karakterističnim karakteristikama i atributima koji su svojstveni određenom krajoliku, topografiji, klimi, biološkoj raznolikosti (flora i fauna) i lokalnoj zajednici. Obuhvaća širok raspon slobodnih i sportskih aktivnosti na otvorenom.

Planinski turizam ima visoki potencijal za poticanje lokalnog gospodarskog rasta i društvenih promjena zbog svoje komplementarnosti s drugim gospodarskim djelatnostima, doprinosa BDP-u i otvaranju novih radnih mjesta i sposobnosti da na vrijeme promovira širenje potražnje (bori se protiv sezonalnosti) i šire teritorija.

Primjena planinskog turizma u parku prirode Papuk je od izrazitog značaja te je park prepoznat kao top destinacija kontinentalne Hrvatske u planinskom turizmu. S osebujnom ponudom planinarske infrastrukture, edukacijskim programima, popratnim sadržajima parka i izletištem te interpretativnim centrom, park Papuk dosegao je status i značaj mjesta koje nudi posjetiteljima planinarenje, zabavu i aktivni odmor na jednom mjestu. Specifičnost razvojne turističke ponude u obliku adrenalinskog parka, planinarskog doma s ponudom visoko kvalitetnog smještaja i tradicionalnih specijaliteta prehrane čini ovaj park jednim od najpoželjnijih planinarskih odredišta.

Park je aktualno pokazao visok stupanj posjećenosti, gdje ista ima tendencije rasta bez obzira na aktualnu pandemiju. Buduće perspektive njegova razvoja temelje se na obogaćivanju planinarske ponude, novootvorenim bazenima u Velikoj, ali i širenju ponude smještajnih kapaciteta u vidu privatnog smještaja kao kuće za odmor ili vikendice. Sve ove razvojne perspektive činit će park prirode Papuk poželjnom planinarskom destinacijom i u budućnosti.

LITERATURA

Knjige:

1. Čaplar, A. (2012): Planinarski udžbenik. Hrvatski planinarski savez. Zagreb.
2. Čavlek, N., Bartoluci, M. (2011): Turizam - ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb
3. Čorak S. (2011): Izazovi upravljanja turizmom, Institut za turizam, Zagreb.
4. Čorak, S. (2006): Hrvatski turizam – plavo, bjelo, zeleno, Institut za turizam, Zagreb.
5. Vitasović, A. (2014): Konkurentsko pozicioniranje turističke ponude Republike Hrvatske u Gržinić, J., Bevanda, V. (2014): Suvremeni trendovi u turizmu, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str. 116-153

Znanstveni članci:

1. Hrvatsko planinarsko društvo (2017): Pravilnik o razvrstavanju i poslovanju laninarskih objekata, dostupno na [https://www.hps.hr/files/data/21/Pravilnik%20o%20poslovanju%20i%20upravljanju%20planinarskim%20objektima%20\(domovima,%20ku%C4%87ama,%20skloni%C5%A1tima\)%20u%20HPS-u.pdf](https://www.hps.hr/files/data/21/Pravilnik%20o%20poslovanju%20i%20upravljanju%20planinarskim%20objektima%20(domovima,%20ku%C4%87ama,%20skloni%C5%A1tima)%20u%20HPS-u.pdf), pristupljeno 06.07.2021.
2. Volgger, M. (2015): Mountaineering tourism, Current Issues in Tourism, Volume 18, No. 12, str. 1218 – 1220

Publikacije:

3. PP Papuk (2020): Studija upravljanja brojem posjetitelja s akcijskim planom upravljanja posjećivanjem u Parku prirode Papuk (2020-2029), Park bureau d.o.o. Zagreb.
1. PS Županija (2018): Županijska razvojna strategija PSŽ za razdoblje do kraja 2020., dostupno na <https://www.pszupanija.hr/dokumenti/category/146->

[zupanijska-razvojna-strategija-pozesko-slavonske-zupanije-do-2020-godine.html](#), pristupljeno 07.07.2021.

2. TZ PSŽ (2019): Marketinški plan turizma Požeško – slavonske županije 2019. – 205. godine, dostupno na https://tzzps.hr/wp-content/uploads/2021/01/SMP_POZESKO_SLAVONSKA-1-2020.pdf, pristupljeno 07.07.2021.

Internet izvori:

1. Hrvatski planinarski savez (2021): Vrh Ivanščica, dostupno na <https://www.hps.hr/info/hrvatski-vrhovi/ivanscica-vrh-ivanscica/>, pristupljeno 07.07.2021.
2. Hrvatsko planinarsko društvo (2021): Hrvatska planinarska zaobilaznica, dostupno na <https://www.hps.hr/info/hrvatska-planinarska-obilaznica/>, pristupljeno 06.07.2021.
3. NP Risnjak (2021): Opće informacije, dostupno na <https://www.np-risnjak.hr/opce-informacije/>, pristupljeno 07.07.2021.
4. PP Medvednica (2021): Home, dostupno na <https://www.pp-medvednica.hr/>, pristupljeno 07.07.2021.
5. PP Papuk (2021): Papuk – turistički hit na kontinentu, dostupno na www.pp-papuk.hr/o-nama, pristupljeno 07.07.2021.
6. Smart Travel (2021): Požeško – slavonska županija, dostupno na <https://smart-travel.hr/hrvatska/pozesko-slavonska/>, pristupljeno 07.07.2021.
7. Travelatelier (2021): Mountaineering in Turkey, dostupno na <https://travelatelier.com/blog/mountaineering-turkey/>, pristupljeno 06.07.2021.